

FIGYELŐ

A magyar újságírás első vértanúja. (Hajnóczy József születésének 250. évfordulójára).
Hajnóczy Józsefnek, a magyar jakobinus mozgalom egyik vezetőjének és vértanújának a sajtóhoz fűződő kapcsolatairól keveset szoktak beszélni. Pedig sokoldalú tevékenysége során – ha csak egy rövid időre is – újságíróként is működött, de ezentúl is: szinte egész életében valamilyen formában kapcsolatban volt a sajtóval. Rövid ideig tartó újságírói tevékenysége ismertebb, hiszen Kazinczy feljegyzései alapján tudjuk, hogy 1791-ben a bécsi *Hadi és Más Nevezetes Történetek* c. lapban ő írta a francia forradalomról szóló híreket. Ekkor terjedelemben is megnőtt a párizsi tudósítások száma. Az emberi jogok kérdésével foglalkozó Hajnóczyt különösen érdekelte a polgári alkotmány tárgyalása. Az újság már az év elejétől kezdve figyelemmel kísérte a „Konstituzió” kidolgozásának menetét. Augusztus 26-án bejelentették, hogy az alkotmány egyes cikkelyeit folyamatosan közölni fogják az újságban. Több számon keresztül, folytatásokban, magyar nyelven is olvashatóvá vált – Hajnóczy fordításában – a több mint ezer példányban megjelent magyar nyelvű lapban „Az ember és polgár jussainak előadása” és a francia polgári alkotmány több pontja. A bécsi újság szept. 27-i számának címlapján, kiemelt szedésű címben ezt olvashatjuk: „Itt a nagy újság Franciaországban: reá állott a király az új Konstituzióra minden feltétel nélkül.” Hajnóczynak köszönhetően 1791-ben sok száz olvasó ismerkedhetett meg magyar nyelven az Emberi Jogok Kiáltványával és a francia polgári alkotmánnyal.

Azonban e fontos tájékoztatásaival sem merült ki Hajnóczy sajtóval kapcsolatos tevékenysége. Az újságok jelentőségével már ő is megismerkedhetett a pozsonyi evangélikus liceumban, ahol Bél Mátyás nyomán általános volt a külföldi újságok olvastatása. Hajnóczy mint Széchényi Ferenc gróf titkára és könyvtárosa, kapcsolatba került a *Wiener Zeitung* szerkesztőjével, Conrad Dominique Bartsch-csal és a bécsi szerkesztő kérésére cikkeket küldött a *Realzeitung*, majd a *Wiener Zeitung* számára. Járatta a francia forradalom hivatalos lapját, a *Moniteur*t, de megkapta barátjától az említett bécsi lapokat is. Sőt, Bartsch arról is gondoskodott, hogy az olyan újsághírek és értesülések, amelyek nem jelenhettek meg a bécsi lapban, szintén eljussanak Hajnóczyhoz, illetve Széchényi Ferenchez. Vagyis a világ aktualitásairól alkalma nyílt egy bőséges sajtószemle alapján tájékozódni.

De Hajnóczy elméleti munkáiban is foglalkozott a nyilvánosság kérdéseivel: követelte többek között az országgyűlés nyilvánossá tételét az újságok által, hogy tudomást szerezhessen az egész nemzet képviselőinek működéséről. Fontosnak tartotta azt is, hogy az országgyűlés munkájáról a sajtóban bárki véleményt nyilváníthasson. Teljes sajtószabadságot követelt az „érzület, a gondolkodás és a szólás szabadságával” kapcsolatban. Elvetette az előzetes cenzúrát, és a sajtó szabadságát „az egész magyar nemzet felszabadítására” akarta felhasználni. Hajnóczy Józsefben tehát nem csak a magyar jakobinus mozgalom egyik vezetőjét és az emberi jogok kiáltványának a magyar viszonyokra való alkalmazóját, hanem a sajtószabadság előharcosát és a magyar újságírás első vértanúját is tisztelhetjük.